

KORTE BIJDRAGE

KWARTEL EN KWARTELKONING IN HET WEIDEVOGELMEETNET FRIESLAND 1997.

Vorig najaar verschenen meldingen in diverse kranten en vogelbladen van een invasie van Kwartels en Kwartelkoningen. In het septembernummer van SOVON-nieuws (SOVON 1997) wordt melding gemaakt van reeds 185 tot dan toe bekende Kwartelkoning-territoria in Nederland, terwijl de paar jaren ervoor niet meer dan 60 territoria gebruikelijk was. Gesuggereerd werd dat deze instroom te danken is aan droogte in Polen en aanhoudende oostenwinden in mei en juni.

Kwartelkoningen broeden in Nederland in vochtige kruidenrijke graslanden, hooilanden in rivierdalen en in akkerbouwgebieden (SOVON 1987, 1997). De Kwartelkoning is in Nederland de laatste tientallen jaren zeer sterk achteruitgegaan als broedvogel.

Kwartels broeden in kruidenrijke graslanden in warme streken met een landklimaat. Nederland is dan ook eigenlijk niet zo geschikt als broedgebied. Meer dan de Kwartelkoning heeft de Kwartel van oudsher een onregelmatig voorkomen in Nederland. Slechte weersomstandigheden zoals aanhoudende droogte in Oost- en Zuid-Europa en aanhoudende (zuid)oostenwinden kunnen in sommige jaren zorgen voor een

toestroom van Kwartels.

Het Weidevogelmeetnet Friesland had in 1997 50 proefvlakken in grasland, waarvan 30 in reservaatgebied en 20 in gangbaar agrarisch gebied met een gezamenlijke graslandoppervlakte van ca. 2800 hectare. Het overgrote deel van de proefvlakken ligt in de regio's met grondsoorten klei-op-veen en veen. In deze proefvlakken wordt geïnventariseerd volgens de BMP-methode. Wat heeft het meetnet van deze invasies 'gemerkt'?

Kwartelkoning De toestroom van Kwartelkoningen heeft het weidevogelmeetnet niet op haar grondvesten doen schudden. Was er in 1996 1 territorium op totaal 40 proefvlakken, in 1997 zijn 3 territoria vastgesteld op totaal 50 proefvlakken. Je kunt zeggen: een kleine verdrievoudiging, maar de aantallen territoria zijn zo klein dat de zeggingskracht gering is. De territoria bevonden zich alle in reservaatproefvlakken (figuur 1).

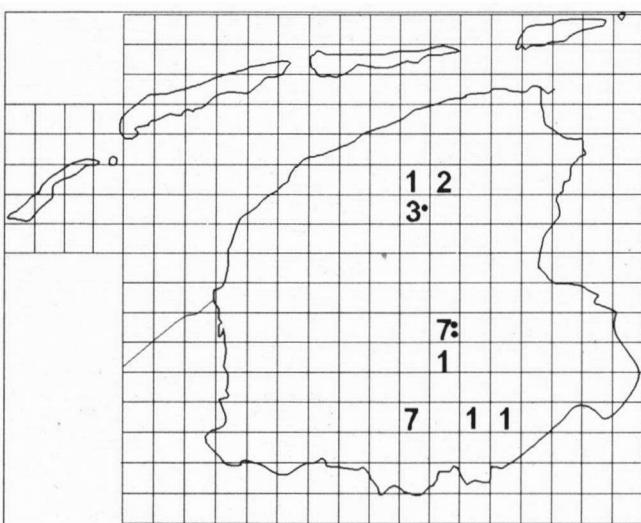
Kwartel De Kwartelinvasie was in het weidevogelmeetnet zeer goed merkbaar. In 1996 waren er 2 territoria op een totaal van 40 proefvlakken; in 1997 maar liefst 23 territoria op een totaal van 50 proefvlakken. De territoria

lagen alle in reservaatgebied; 12 van de 30 reservaatproefvlakken herbergden Kwartel-territoria. De territoria waren geconcentreerd in de omgeving van de Trynwalden en in het beekdalen-gebied (figuur 1). Opvallend is de afwezigheid in het Friese merengebied, waar toch ook reservaatproefvlakken liggen.

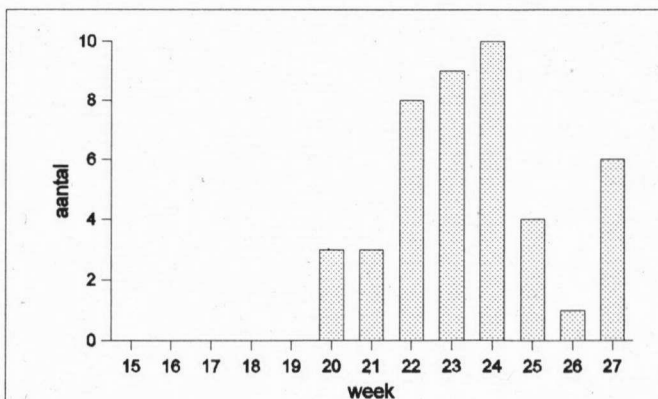
Het laatste voor Fryslân beschreven invasiejaar van de Kwartel was 1989 (Wymenga 1990). Voor dat jaar werd het aantal Kwartelterritoria in Fryslân geschat op enige honderden. De meeste vogels werden toen gehoord in de omgeving van de Lauwersmeer en in de omgeving van Appelscha, waar het meetnet in 1997 geen proefvlakken heeft liggen. Ook toen waren er weinig waarnemingen uit het Friese merengebied. Het ligt voor de hand dat de 23 territoria die in het meetnet gemeld zijn slechts een klein deel vormen van de Kwartelterritoria in heel Fryslân.

De inventarisaties vinden bij het weidevogelmeetnet plaats vanaf de tweede week van april (week 15) tot de eerste week in juli (week 27).

Figuur 2 laat het verloop zien van de Kwartelwaarnemingen gedurende de inventarisatieperiode. De Kwartels werden waargenomen vanaf half mei (week 20). Bij het bekijken van de grafiek moet worden bedacht dat de bezoekfrequentie in het eerste deel van de inventarisatieperiode groter was dan in

Figuur 1. Territoria van de Kwartel (23) en de Kwartelkoning (3), vastgesteld in proefvlakken (50) van het Weidevogelmeetnet Friesland in 1997. De getallen geven de aantallen Kwartel-territoria per atlasblok. Territoria van de Kwartelkoning zijn weergegeven door een stip.

Figuur 2. Verdeling van de aantallen Kwartelwaarnemingen in 1997 over de inventarisatieperiode (tweede week april tot eerste week juli) van het Weidevogelmeetnet Friesland.

het tweede deel.

OPROEP

Graag zou ik waarnemingen van Kwartels en Kwartelkoningen in 1997 ont-

vangen van buiten het weidevogelmeetnet. Dan kunnen we in een volgende Twirre kijken wat het heeft opgeleverd. Wil je ze met vermelding van waarnemingsdata sturen naar onderstaand adres?

Met dank aan alle tellers van het weidevogelmeetnet.

LITERATUUR

Koffijberg K. 1997. Veel Kwartelkoningen in 1997. SOVON Nieuws 10 (3):14
SOVON 1987. Atlas van de Nederlandse Vogels. SOVON, Beek-Ubbergen
Wymenga E. 1990 Kwartels in Friesland. Twirre 1 (3):13-14

Freek Nijland, Weidevogelmeetnet Friesland, Emmakade 107, 8921 AH Leeuwarden
